

tésszervező munkához. Ez az intézményközi együttműködés egyre kedvezőbb feltételeket teremtett a gyűjtőmozgalom szélesebb alapokra helyezéséhez.

A döntő lépés e tekintetben a néprajzi, nyelvjárás és helytörténeti gyűjtés szerves összekapcsolása volt. A szélesebb körű és még hangsúlyozottabban közművelődési célú mozgalom alapokmányát — *Dömötör Sándor* kezdeményezése nyomán — a Népművelési Intézet adta ki. Az így adódott intézményes keretek élettel való kitöltésének Morvay Péter, Dömötör Sándor, Végh József és néhai Tóth László (a Hazafias Néprfront akkori honismereti előadója) — már korábban is gyakorolt — szoros együttműködése volt a motorja. Ez egyúttal az általuk képviselt intézmények — közöttük a mozgalom támogatásában egyre jelentősebb szerepet vállaló Hazafias Néprfront és KISZ KB — együttműködését is jelentette.

Morvay Péter 1970 óta nyugdíjas, de ahogy maga mondja és munkásságával bizonyítja: ő még nem nyugdíjazta magát! Töretlenül dolgozik tovább kitűzött céljainak megvalósításáért. Munkáját továbbra is maradandó eredmények fémjelzik: a Répülj Páva mozgalom egyik kezdeményezője volt, a Dunamenti Folklórfesztivál az ő tanácsai nyomán bővült pályázattá is, a gyűjtőmozgalom és a művészeti mozgalom közti együttműködés példaként. Sokat tett az országos honismereti szakkörvezetők tanári tanfolyamok létrejöttéért, s utódok az Országos Honismereti Akadémiák programjának kialakításáért, a szakkörvezetők munka erkölcsi és anyagi megbecsüléséért (az ő javaslatára alapította a Magyar Néprajzi Társaság a Sebestyén Gyula Emlékéremet). Közvetve és közvetlenül egyaránt része van abban, hogy az Országos Néprajzi és Nyelvjárás Gyűjtőpályázat példáját követve hasonló pályázati és szakmai irányító rendszer jött létre a honismereti mozgalom helytörténeti ágazatában is. Első szerkesztője volt a Honismereti Híradónak. Elve, hogy az emberek álljanak a mozgalmi törekvések központjában. Ennek érdekében írta gyűjtési útmutatóit, amikkel szakmai segítséget adott a néprajz önkéntes munkásainak. Levelezéssel, személyes, baráti kapcsolattal emberközben tudta tartani a néprajzi gyűjtés országos, nagy táborát, értékes, lelkes embereket, áldozatkész szakkörvezetőket, példáját követő muzeológusokat nevelt a honismereti mozgalom számára.

Úgy érezzük, hogy Morvay Péter életműve az önkéntes néprajzi gyűjtők nagy családjával érte el egyik legszebb eredményét. Ezt nemcsak a több mint negyedmillió lapnyi értékes néprajzi anyag mutatja be a Néprajzi Múzeum Adattárában, amit a jövő kutatói fognak tudni igazán megbecsülni, hanem az önkéntes gyűjtők idős és fiatal nemzedékének összetartó, lelkesen dolgozó eleven valósága is.

A népi társadalom országosan szép hagyománya a legényavatás. Úgy lehetett legénnyé valaki, úgy léphetett be a falu társadalmi életébe, ha legénykeresztapja ünnepélyesen „beköröszítette” a legénycéhbe. A Kisalföldön ez sűrűn tartó lelki rokonságot jelentett. Engem Morvay Péter vezetett be a néprajzi gyűjtők nagy családjába, az ő baráti kézfogása, szakmai útmutatása avatott néprajzossá. Rajtam kívül sokszázan vagyunk hazánkban, akik „néprajzos keresztapánkat” tiszteljük benne és a régi legényregula érzelmi kötődésével kívánjuk szívünkben, hogy még sokáig dolgozzon velünk erőben, egészségben!

Dr. Timaffy László

A szlovákiai magyar néprajzi gyűjtők 1979. évi nyári szemináriuma

A CSEMADOK KB 1979. július 12-től 22-ig rendezte meg a szlovákiai magyar néprajzi gyűjtők immár hagyományossá vált nyári szemináriumát. A szeminárium célja: felkutatni és rögzíteni a kiválasztott falvak néprajzi anyagát, anyagot gyűjteni a szelzi ONF (Országos Népművészeti Fesztivál) folklórcsoportjai számára és az ugyanott megrendezendő néprajzi kiállításához.

Már maga a szeminárium célja eleve meghatározta, hogy a résztvevők az idő nagy részét gyűjtéssel és rögzítéssel töltötték el. A gyűjtés az érsekújvári járás (Nové Zámky) három tájegységére terjedt ki: a közvetlen Újvár környékén elterülő, Mátyusföldhöz sorolható falvakra, az Alsó-Garammentére és az Alsó-Ipolymentére. Összesen 19 faluban gyűjtöttek.

A szemináriumon megjelent 15 gyűjtő közül 5 hivatásos néprajzos, 10 pedig önkéntes volt. Ebben az évben is túlsúlyban voltak a szellemi hagyományokat gyűjtők, a tárgyi néprajzi anyaggal csak négyen foglalkoztak.

A szeminárium munkáját *Méryné Tóth Margit*, a CSEMADOK KB néprajzi szakelőadója és *Szanyi Mária*, a CSEMADOK KB mellett működő néprajzi szakbizottság elnöke irányította. A szeminárium sikeres munkájához nagyban hozzájárult a járási és helyi szervek kitűnő előkészítő tevékenysége és a helyi gyűjtők segítsége.

A szemináriumot *Igaz Mária* néprajzkutatón kívül meglátogatta *Viczay Pál*, a CSEMADOK osztályvezetője és *Oszvald Árpád*, a pozsonyi Hét főszerkesztő-helyettese. A velük való beszélgetés során a gyűjtők megismerkedhettek a CSEMADOK KB és a Hét szerkesztőségének néprajzi vonatkozású terveivel, másrészt ők is tudomást szereztek a gyűjtők gondjairól, kívánságairól és elképzeléseiről.

Habár a szeminárium munkájának teljes értékelése csak a jövő évi zselízi fesztivál után valósítható meg, elfogultság nélkül mondhatjuk, hogy a szeminárium elérte célját. Még azokban a falvakban is sikerült eddig ismeretlen, értékes anyagot felkutatni és rögzíteni, melyekben már többször végeztek alapos néprajzi kutatásokat. Folklorcsoportjaink számára is bő és értékes anyag került elő, amely jó alapot adhat sikeres és színvonalas műsorpolitikájukhoz. A tárgyi néprajz területéről rengeteg olyan anyagot sikerült összeírni, melyet érdemes lesz a zselízi néprajzi kiállításon bemutatni.

Ha az idei szemináriumot összehasonlítjuk az előzőekkel, a következőket állapíthatjuk meg: célja ugyanaz volt, mint eddig, de szervezésileg felülmúlta azokat. A járási nemzeti bizottság kulturális osztálya már előre értesítette a helyi nemzeti bizottságokat a gyűjtésről és felkérte őket, nyújtsanak segítséget. A támogatás elől nem zárkóztak el a szövetszervezetek sem, hol a közlekedésben, hol pedig az étkezési gondok megoldásában segítettek.

A meglátogatott 19 faluból 15-ben a járási és helyi vezetők már előre kiválasztották a legmegfelelőbb adatközlőket, úgyhogy felkeresésükkel nem volt baj. A szeminárium második felében azonban gondot okozott az, hogy közlekedési eszköz hiányában a gyűjtők kötve voltak a vonat- és autóbuszjáratokhoz. Nem egy faluba csak két-három átszállással jutottak el. Ennek a kára főleg akkor mutatkozott meg, amikor a gyűjtőknek a közlekedés miatt a legjobb adatközlőket is ott kellett hagyniuk, noha még lett volna lejegyznivaló bőven.

A szeminárium szakmailag sokat fejlődött. Míg három évvel ezelőtt a legtöbben a gyűjtés módszereivel és a rögzítés formáival ismerkedtek, addig ma már a rendszerezés és feldolgozás problémái kerültek előtérbe. Sajnos egyelőre nem adódott alkalom ezek részletesebb megvitatására.

Az előző szemináriumokhoz képest sokat változott a gyűjtők összetétele is. A résztvevők száma kevesebb lett, de aki ott volt, az alaposan végezte a munkáját. Örvendetes, hogy minimálisra csökkent azoknak a száma, akik egy tömegszervezet leple alatt a szlovákiai magyarság számára oly jelentős néprajzi munkát feleltérlik a „magángyűjtőgetéssel”. A kereten belül nőtt a hivatásos néprajzosok száma, akik főleg szakmai tanácsokkal segítették az önkénteseket.

A gyűjtők technikai eszközökkel való ellátása kielégítő volt. Igaz, hogy mindenki a saját magnóját és fényképezőgépét hozta magával, de legalább jutott mindenkinek s ez nagyban meggyorsította a felkutatott anyag rögzítését. A szemináriumon résztvevők munkája azonban ezzel még nem ért véget. A rögzített anyagot ki kell egészíteniök, rendszerezniök kell és talán lesznek olyanok, akik a feldolgozással is megpróbálkoznak. Erre pedig nagy szükségünk lenne, mert a Néprajzi Közlésekbe alig gyűlik össze közölhető anyag.

Végül ne feledkezzünk meg arról, hogy a néprajzi szeminárium messze meghaladja néprajzi jelentőségét. Egy-egy ilyen több napos, jól megszervezett gyűjtőtábor a meglátogatott vidékeken ezeket ráz fel „álmukból”, aktivizál népi hagyományaink megmentésére, őrzésére és továbbadására. Elmondhatjuk, hogy a szlovákiai magyarság önismereti mozgalmának ez az alapköve, népi hagyományaink felkutatása és rögzítése, a szeminárium során csiszolódott és megerősödött, ami biztató alap a következő évek sikeres munkájához.

Buday Endre

